Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 21 maja 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 2006/126/WE — Wzajemne uznawanie praw jazdy — Okres obowiązywania zakazu — Wydanie prawa jazdy przez państwo członkowskie przed początkiem okresu obowiązywania zakazu w państwie członkowskim normalnego miejsca zamieszkania — Przyczyny odmowy uznania w państwie członkowskim normalnego miejsca zamieszkania ważności prawa jazdy wydanego przez inne państwo członkowskie

W sprawie C-339/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Oberlandesgericht Nürnberg (Niemcy) postanowieniem z dnia 26 czerwca 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 14 lipca 2014 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

Andreasowi Wittmannowi,

TRYBUNAŁ (duga izba),

w składzie: C. Vajda, prezes izby, A. Rosas (sprawozdawca) i E. Juhász, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu A. Wittmanna przez W. Säftela, Rechtsanwalt,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Brauna oraz N. Yerrell, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: niemiecki.

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 11 ust. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/126/WE z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie praw jazdy (Dz.U. L 403, s. 18).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko A. Wittmannowi w związku z kierowaniem przez niego pojazdem w dniu 16 maja 2013 r. na terytorium Niemiec bez wymaganego w tym celu prawa jazdy.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 2 i 15 dyrektywy 2006/126 mają następujące brzmienie:

„(2) Zasady dotyczące praw jazdy stanowią zasadnicze elementy wspólnej polityki transportowej, przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa na drogach i usprawniają swobodny przepływ osób osiedlających się w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie, w którym wydano prawo jazdy. Wobec znaczenia, jakie osiągnęły indywidualne środki transportu, posiadanie prawa jazdy należycie uznawanego przez przyjmujące państwo członkowskie wspiera swobodny przepływ osób oraz prawo przedsiębiorczości […].

[…]

(15) W trosce o bezpieczeństwo ruchu drogowego państwa członkowskie powinny mieć możliwość stosowania własnych przepisów krajowych w zakresie cofnięcia, zawieszenia, przedłużenia okresu ważności i unieważnienia praw jazdy w stosunku do wszystkich posiadaczy praw jazdy, którzy mają [normalne] miejsce zamieszkania na ich terytorium”.

4 Zgodnie z art. 2 ust. 1 tej dyrektywy prawa jazdy wydane przez państwa członkowskie są wzajemnie uznawane.

5 Artykuł 11 ust. 4 dyrektywy przewiduje:

„Państwo członkowskie odmawia wydania prawa jazdy osobie, której prawo jazdy podlega ograniczeniu, zawieszeniu lub cofnięciu w innym państwie członkowskim.

Państwo członkowskie odmawia uznania ważności jakiegokolwiek prawa jazdy wydanego przez inne państwo członkowskie osobie, której prawo jazdy podlega ograniczeniu, zawieszeniu lub cofnięciu na terytorium wydającego państwa członkowskiego.

Państwo członkowskie może także odmówić wydania prawa jazdy osobie ubiegającej się o prawo jazdy, której prawo jazdy zostało w innym państwie członkowskim unieważnione”.

Prawo niemieckie

6 Właściwymi przepisami prawa niemieckiego są przepisy Verordnung über die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr – Fahrerlaubnis-Verordnung (rozporządzenia w sprawie dopuszczenia osób do ruchu drogowego) w wersji z dnia 10 stycznia 2013 r. (zwanego dalej „FeV”).

7 Paragraf 28 ust. 1 FeV przewidywał zasadę, zgodnie z którą ważne prawo jazdy Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), wydane w innym państwie członkowskim, uprawniało jego posiadacza do kierowania pojazdem samochodowym w Niemczech.

8 Paragraf 28 ust. 4, w którym ustanowiono wyjątek od tej zasady, przewidywał:

„Uprawnienie określone w ust. 1 nie dotyczy posiadaczy prawa jazdy UE lub EOG,

[…]

3. którym w Niemczech prawo jazdy zostało cofnięte tymczasowo lub ostatecznie na podstawie orzeczenia sądowego albo na podstawie decyzji administracyjnej opatrzonej rygorem natychmiastowej wykonalności lub ostatecznej, którym odmówiono wydania prawa jazdy w drodze ostatecznej decyzji bądź którym prawo jazdy nie zostało cofnięte jedynie dlatego, że w międzyczasie zrezygnowali oni z jego uzyskania,

4. którym na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego nie może zostać wydane żadne prawo jazdy,

[…]

Zdanie pierwsze pkt 3 i 4 należy stosować wyłącznie wtedy, gdy przewidziane w nim środki są wpisane w centralnym rejestrze drogowym i nie uległy wykreśleniu na podstawie § 29 kodeksu drogowego […]”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

9 Podczas kontroli drogowej przeprowadzonej w dniu 16 maja 2013 r. w Rothenburg ob der Tauber (Niemcy) A. Wittmann, obywatel niemiecki, przedłożył prawo jazdy Unii wydane przez organy polskie.

10 Organy niemieckie, twierdząc, że ważność prawa jazdy uzyskanego w Polsce nie może być uznana za terytorium Niemiec, wszczęły przeciwko A. Wittmannowi postępowanie karne w związku z kierowaniem pojazdem bez prawa jazdy. Zdaniem wspomnianych organów Andreas Wittmann nie mógł powołać się na polskie prawo jazdy z tego względu, że wcześniej w Niemczech zostały na niego nałożone kara oraz środek karny w formie zakazu uzyskania prawa jazdy przez dany okres.

11 W konsekwencji przeciwko A. Wittmannowi było prowadzone postępowanie karne, a następnie w dniu 23 stycznia 2014 r. został on skazany przez Amtsgericht Ansbach (sąd rejonowy w Ansbach) za kierowanie pojazdem bez prawa jazdy na karę pozbawienia wolności w wymiarze sześciu miesięcy. W ten sposób sąd ów zatwierdził stanowisko organów niemieckich.

12 W odniesieniu do okoliczności faktycznych sporu przed sądem odsyłającym sąd ten wyjaśnia, że podczas kontroli drogowej przeprowadzonej w dniu 1 grudnia 2004 r. A. Wittmann przedłożył sfałszowane czeskie prawo jazdy. Amtsgericht Lindau (sąd rejonowy w Lindau), który był wówczas sądem właściwym miejscowo, w wyroku z dnia 18 lipca 2005 r. orzekł jedynie w przedmiocie okresu obowiązywania zakazu wydania prawa jazdy, czyli okresu, w którym żadne prawo jazdy nie może zostać wydane osobie, która nie posiada prawa jazdy, ponieważ prawo jazdy zostało jej wcześniej cofnięte lub nigdy go jeszcze nie posiadała. Amtsgericht Lindau wydał takie orzeczenie z tego względu, że A. Wittmannowi cofnięto prawo jazdy w 2001 r.

13 Wspomniany wyrok Amtsgericht Lindau uprawomocnił się w dniu 14 lipca 2006 r. Okres obowiązywania zakazu wydania prawa jazdy rozpoczął się w dniu 14 lipca 2006 r. i upłynął rok później, czyli w dniu 14 lipca 2007 r. Zgodnie z kodeksem karnym okresy obowiązywania zakazu wydania prawa jazdy rozpoczynają się dopiero w dniu uprawomocnienia się wyroku skazującego.

14 O ile po wydaniu wyroku przez Amtsgericht Lindau A. Wittmann nie ubiegał się o nowe prawo jazdy w Niemczech, o tyle uzyskał on prawo jazdy w Polsce w dniu 14 września 2005 r., czyli po wydaniu wyroku z dnia 18 lipca 2005 r., ale zanim wyrok uprawomocnił się i zanim rozpoczął się roczny okres obowiązywania zakazu.

15 Andreas Wittmann przedłożył swoje polskie prawo jazdy w trakcie kontroli drogowej przeprowadzonej w Rothenburg ob der Tauber w dniu 15 września 2009 r. Wyrokiem z dnia 4 maja 2010 r. został skazany za kierowanie pojazdem bez prawa jazdy na karę pozbawienia wolności w wymiarze sześciu miesięcy, która to kara została wykonana.

16 Andreas Wittmann przedłożył to samo polskie prawo jazdy podczas kontroli drogowej przeprowadzonej w dniu 16 maja 2013 r., o której mowa w pkt 9 niniejszego wyroku.

17 W wyroku z dnia 23 stycznia 2014 r. Amtsgericht Ansbach także stwierdził, że w przeszłości A. Wittmann został już jedenastokrotnie skazany za kierowanie pojazdem bez prawa jazdy. W szczególności w 2001 r. cofnięto mu niemieckie prawo jazdy, po czym nie zostało mu wydane w Niemczech żadne inne prawo jazdy.

18 Andreas Wittmann wniósł skargę kasacyjną przeciwko wyrokowi z dnia 23 stycznia 2014 r. do Oberlandesgericht Nürnberg (wyższego sądu okręgowego w Norymberdze). Wykonanie kary pozbawienia wolności zostało zawieszone do momentu wydania wyroku przez sąd odsyłający.

19 Żywiąc wątpliwości co do ewentualnego obowiązku, na mocy dyrektywy 2006/126, uznania polskiego prawa jazdy, Oberlandesgericht Nürnberg postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy wykładni art. 11 ust. 4 dyrektywy 2006/126 należy dokonywać w ten sposób, że z cofnięciem prawa jazdy równoznaczny jest fakt, iż kierowcy pojazdu nie zostało cofnięte prawo jazdy tylko dlatego, że zostało mu ono cofnięte już wcześniej i w związku z tym nie ma on już prawa jazdy, a równocześnie zarządzono, iż tej osobie w żadnym razie przez dany okres nie może zostać wydane żadne nowe prawo jazdy?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

20 Poprzez swe pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 11 ust. 4 akapit drugi dyrektywy 2006/126 należy interpretować w ten sposób, że środek, na podstawie którego państwo członkowskie, które nie może cofnąć kierowcy pojazdu prawa jazdy z tego względu, iż została już wydana wobec niego wcześniej decyzja o cofnięciu, nakazuje, że w danym okresie osobie tej nie można wydać nowego prawa jazdy, należy uznać za środek polegający na ograniczeniu, zawieszeniu lub cofnięciu prawa jazdy w rozumieniu tego przepisu, a tym samym środek ten stanowi przeszkodę dla uznania ważności jakiegokolwiek prawa jazdy wydanego w innym państwie członkowskim przed upływem tego okresu.

21 Andreas Wittmann twierdzi, że okoliczności faktyczne rozpatrywane we wcześniejszych wyrokach wydanych przez Trybunał w tym zakresie nie są porównywalne do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy. Odwołując się do orzecznictwa Trybunału dotyczącego zasady wzajemnego uznawania praw jazdy (wyrok Akyüz, C-467/10, EU:C:2012:112, pkt 46), podnosi on, że od tej zasady nie można tworzyć nowych wyjątków. Zdaniem A. Wittmanna Trybunał określił dwa wyraźne przypadki odstępstw, czyli, po pierwsze, nieprzestrzeganie wymogu miejsca zamieszkania, który nie odgrywa żadnej roli w sprawie w postępowaniu głównym, i po drugie, uzyskanie zagranicznego prawa jazdy po cofnięciu krajowego uprawnienia do kierowania pojazdem lub w trakcie okresu obowiązywania zakazu.

Andreas Wittmann twierdzi, że nie uzyskał on swego polskiego prawa jazdy w trakcie okresu obowiązywania zakazu z tego względu, że zakaz ten zaczął obowiązywać dopiero po uzyskaniu wspomnianego prawa jazdy.

22 Komisja Europejska zauważa, że sąd odsyłający podniósł podobieństwa pomiędzy niniejszą sprawą a okolicznościami faktycznymi sprawy zakończonej wyrokiem Weber (C-1/07, EU:C:2008:640). Komisja twierdzi, że należy zbadać, czy pomiędzy tymi dwiema sprawami istnieją różnice uzasadniające odmienną ocenę prawną. Zdaniem Komisji różnice takie nie istnieją, ponieważ A. Wittmann, jeśli chodzi o jego polskie prawo jazdy, znajduje się w sytuacji podobnej do sytuacji oskarżonego w sprawie zakończonej wspomnianym wyrokiem Weber (C-1/07, EU:C:2008:640).

23 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem art. 2 ust. 1 dyrektywy 2006/126, a także art. 1 ust. 2 dyrektywy Rady 91/439/EWG z dnia 29 lipca 1991 r. w sprawie praw jazdy (Dz.U. L 237, s. 1), którą zastąpiła dyrektywa 2006/126, przewidują wzajemne uznawanie, bez jakichkolwiek formalności, praw jazdy wydanych przez państwa członkowskie (zob. podobnie wyroki: Akyüz, C-467/10, EU:C:2012:112, pkt 40; a także Hofmann, C-419/10, EU:C:2012:240, pkt 43, 44).

24 Jednakże art. 11 ust. 4 akapit drugi dyrektywy 2006/126 przewiduje, że państwo członkowskie ma obowiązek odmówienia uznania ważności jakiegokolwiek prawa jazdy wydanego przez inne państwo członkowskie osobie, której prawo jazdy podlega ograniczeniu, zawieszeniu lub cofnięciu na terytorium pierwszego państwa członkowskiego.

25 Z wyjaśnień dostarczonych przez sąd odsyłający wynika, że przed uzyskaniem przez A. Wittmanna w dniu 14 września 2005 r. polskiego prawa jazdy w dniu 18 lipca 2005 r. Amtsgericht Lindau wydał wobec niego zakaz wydania niemieckiego prawa jazdy. Ponieważ wyrok wydany przez Amtsgericht Lindau uprawomocnił się w dniu 14 lipca 2006 r., to zakaz wydania prawa jazdy w konsekwencji zaczął obowiązywać w tym samym dniu i przestał obowiązywać rok później, czyli w dniu 14 lipca 2007 r. Ponadto okoliczności faktyczne uzasadniające zakaz wydania prawa jazdy w Niemczech zostały odnotowane w dniu 1 grudnia 2004 r., czyli przed dniem wydania wspomnianego polskiego prawa jazdy.

26 Należy przypomnieć, że w sprawa zakończona wyrokiem Weber (C-1/07, EU:C:2008:640) dotyczyła osoby, która kierowała pojazdem samochodowym w Niemczech pod wpływem narkotyków i którą ukarano, oprócz grzywny, zawieszeniem prawa jazdy na okres miesiąca. Następnie osobie tej cofnięto prawo jazdy za ten sam czyn. Przed wydaniem decyzji administracyjnej o zawieszeniu jej prawa jazdy, ale zanim decyzja ta stała się ostateczna, i przed wydaniem późniejszej decyzji o cofnięciu prawa jazdy, osoba ta uzyskała czeskie prawo jazdy, którego uznania organy niemieckie odmówiły.

27 W wyroku tym Trybunał stwierdził, że art. 1 ust. 2 oraz art. 8 ust. 2 i 4 dyrektywy 91/439 nie sprzeciwiają się temu, aby państwo członkowskie odmówiło uznania na swym terytorium uprawnienia do kierowania pojazdami wynikającego z prawa jazdy wydanego przez inne państwo członkowskie osobie, wobec której na terytorium pierwszego państwa członkowskiego zastosowano środek polegający na cofnięciu uprawnienia do kierowania, mimo że został on zarządzony po wydaniu tego prawa jazdy, jeżeli to ostatnie prawo jazdy zostało uzyskane w okresie obowiązywania środka polegającego na zawieszeniu prawa jazdy wydanego w pierwszym państwie członkowskim i zarówno ten środek, jak i to cofnięcie są uzasadnione przyczynami istniejącymi w dniu wydania drugiego prawa jazdy (zob. podobnie wyrok Weber, C-1/07, EU:C:2008:640, pkt 41. Zobacz także wyrok Apelt, C-224/10, EU:C:2011:655, pkt 31).

28 Z pewnością w sprawie w postępowaniu głównym środek nałożony na A. Wittmanna różni się od środków nałożonych na F. Webera z tego względu, że F. Weber wciąż posiadał niemieckie prawo jazdy w momencie popełnienia na terytorium Niemiec przestępstwa rozpatrywanego w sprawie zakończonej wyrokiem Weber (C-1/07, EU:C:2008:640), natomiast A. Wittmann w momencie popełnienia przestępstwa rozpatrywanego w postępowaniu głównym nie posiadał niemieckiego prawa jazdy.

Jednakże okoliczność, że A. Wittmann nie posiadał już niemieckiego prawa jazdy, które mogłoby zostać cofnięte, nie ma znaczenia w odniesieniu do stosowania art. 11 ust. 4 akapit drugi dyrektywy 2006/126. W takich bowiem okolicznościach zakaz uzyskania nowego prawa jazdy należy uznać za środek polegający na ograniczeniu, zawieszeniu lub cofnięciu w rozumieniu tego przepisu (zob. podobnie wyrok Apelt, C-224/10, EU:C:2011:655, pkt 33, w którym Trybunał orzekł, że zatrzymanie można uznać za zawieszenie, o którym mowa w art. 8 ust. 2 i 4 dyrektywy 91/439).

29 Jak podniosła Komisja, wykluczenie takich środków z zakresu stosowania art. 11 ust. 4 akapit drugi dyrektywy 2006/126 oznaczałoby, że osoby, które popełniły przestępstwa lub wykroczenia drogowe, nie posiadając prawa jazdy, byłyby traktowane lepiej niż osoby, który popełniły przestępstwa lub wykroczenia drogowe, posiadając prawo jazdy. Sytuacja taka byłaby sprzeczna z celem polegającym na zapewnieniu bezpieczeństwa ruchu drogowego, którego znaczenie zostało podkreślone w motywach 2 i 15 tej dyrektywy.

30 Tymczasem zobowiązanie państwa członkowskiego do uznania ważności prawa jazdy wydanego danej osobie przez inne państwo członkowskie, mimo iż wobec osoby tej orzeczony został środek polegający na zakazie wydania w pierwszym państwie prawa jazdy, uzasadnionemu okolicznościami, które miały miejsce przed wydaniem przez drugie państwo wspomnianego prawa jazdy, zachęcałoby sprawców przestępstw lub wykroczeń popełnionych na terytorium państwa członkowskiego, podlegających takiemu środkowi, do udania się do innego państwa członkowskiego w celu uzyskania nowego prawa jazdy i uniknięcia administracyjnych lub karnych konsekwencji wspomnianych przestępstw lub wykroczeń, a ostatecznie zniszczyłoby zaufanie, na jakim opiera się system wzajemnego uznawania praw jazdy (zob. podobnie wyrok Weber, C-1/07, EU:C:2008:640, pkt 39).

31 Okoliczność, że wyrok orzekający ten środek uprawomocnił się po dniu wydania prawa jazdy w drugim państwie, jest w tym zakresie bez znaczenia, ponieważ owo prawo jazdy zostało uzyskane po wydaniu tego wyroku, a przyczyny uzasadniające wspomniany środek istniały już w dniu wydania wspomnianego prawa jazdy (zob. podobnie wyrok Weber, C-1/07, EU:C:2008:640, pkt 36, 41).

32 Na przedstawione pytanie należy zatem odpowiedzieć, iż art. 11 ust. 4 akapit drugi dyrektywy 2006/126 należy interpretować w ten sposób, że środek, na podstawie którego państwo członkowskie normalnego miejsca zamieszkania osoby – które to państwo nie może cofnąć owej osobie, będącej kierowcą pojazdu samochodowego, prawa jazdy z tego względu, że wcześniej wobec osoby tej została już wydana decyzja o cofnięciu – nakazuje, iż w danym okresie osobie tej nie można wydać nowego prawa jazdy, należy uznać za środek polegający na ograniczeniu, zawieszeniu lub cofnięciu prawa jazdy w rozumieniu tego przepisu, a tym samym środek ten stanowi przeszkodę dla uznania ważności jakiegokolwiek prawa jazdy wydanego w innym państwie członkowskim przed upływem tego okresu. Okoliczność, że wyrok orzekający ten środek uprawomocnił się po dniu wydania prawa jazdy w drugim państwie, jest w tym zakresie bez znaczenia, ponieważ owo prawo jazdy zostało uzyskane po wydaniu tego wyroku, a przyczyny uzasadniające wspomniany środek istniały już w dniu wydania wspomnianego prawa jazdy.

W przedmiocie kosztów

33 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 11 ust. 4 akapit drugi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/126/WE z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie praw jazdy należy interpretować w ten sposób, że środek, na podstawie którego państwo członkowskie normalnego miejsca zamieszkania osoby – które to państwo nie może cofnąć owej osobie, będącej kierowcą pojazdu samochodowego, prawa jazdy z tego względu, że wcześniej wobec osoby tej została już wydana decyzja o cofnięciu – nakazuje, iż w danym okresie wspomnianej osobie nie można wydać nowego prawa jazdy, należy uznać za środek polegający na ograniczeniu, zawieszeniu lub cofnięciu prawa jazdy w rozumieniu tego przepisu, a tym samym środek ten stanowi przeszkodę dla uznania ważności jakiegokolwiek prawa jazdy wydanego w innym państwie członkowskim przed upływem tego okresu. Okoliczność, że wyrok orzekający ten środek uprawomocnił się po dniu wydania prawa jazdy w drugim państwie, jest w tym zakresie bez znaczenia, ponieważ owo prawo jazdy zostało uzyskane po wydaniu tego wyroku, a przyczyny uzasadniające wspomniany środek istniały już w dniu wydania wspomnianego prawa jazdy.

Podpisy